

Odpovědnost zadavatele stavby za neustavení koordinátora BOZP

 27.12.2019

responsibility OF Safety and health Coordinator FOR NOT SETTING UP THE OSH COORDINATOR

Martin Štefko

Právnická fakulta Univerzity Karlovy a Kocián Šolc Balašík advokátní kancelář, s.r.o.
stefkom@prf.cuni.cz

koordinátor BOZP

bezpečnost a ochrana zdraví při práci

staveniště

Abstrakt

Praxe ukazuje, že řada zadavatelů staveb koordinátora BOZP nejmenuje, ač k tomu mají povinnost podle právního předpisu. Tento článek poukazuje na právní rizika spojená s takovýmto jednáním, a to v rovině správního práva a práva trestního.

Klíčová slova: koordinátor BOZP, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, staveniště

Abstract

Health and Safety Coordinator are not appointed by investors in many cases even if all conditions are met and the investor are obliged to do so. This article deals with legal risk in administrative and criminal law connected with investor's negligence.

Keywords: Coordinator of Occupational Safety, Occupational Safety, Construction Site

Přijat k publikování / Received for publication 11. 10. 2019

1. Úvod

Novela provedená zákonem č. 309/2006 Sb. drobně upravila institut koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále „koordinátor“) s cílem zvýšit efektivitu v dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništích. Český zákonodárce akceptoval závěry unijního zákonodárce, který již v roce 1992 dospěl k závěrům, že práce na stavbách představuje obor činnosti vystavující zaměstnance zvláště vysokým rizikům z hlediska úrazů a že z významné části byly tyto úrazy způsobeny v podstatě nedostatečnou informovaností při plánování práce.^[1] Novela provedená zákonem č. 309/2006 Sb. vstoupila v účinnost od 1. dubna 2016 a koordinátoři začali plnit své povinnosti na

nejrůznějších staveništích. Někteří pečlivě,[2] jiní méně. Z dlouhodobého hlediska lze vysledovat trend, kdy se počet koordinátorů v čase snižuje, v současné době jich je kolem 2200 v celé České republice.

Po více než tříletém působení by bylo záhodno zhodnotit institut koordinátora z hlediska jeho reálného přínosu ke zvýšení informovanosti stavebníků i zadavatelů stavby a v konečném důsledku ke snížení úrazovosti na stavbách v České republice. Bohužel v praxi se stále často řeší fundamentální problém: četné případy zadavatelů stavby, kteří existenci koordinátora ignorují a možná právě proto dojde k úrazu na dané stavby. Předmětem tohoto článku je tak výzkum, jaký vliv má na administrativní a trestní odpovědnost zadavatele stavby neustavení koordinátora, ač byl zadavatel stavby tohoto koordinátora povinen dle zákona č. 309/2006 Sb.[3] ustanovit (tento pojem autor považuje za realizaci zákonného „určit“, neboť v sobě zahrnuje realizaci určení).[4] Dlužno doplnit, že stejný účinek má též ustavení jako koordinátora BOZP osoby, která nemá tuto zvláštní profesní způsobilost a zadavatel stavby to ví.[5]

2. Právní úprava

Koordinátor je institut unijní, mající základ ve směrnici Rady č. 92/57/EHS ze dne 24. června 1992 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na dočasných nebo mobilních staveništích (osmá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS). Českou transpozici směrnice lze nalézt především v ust. § 14 zákona č. 309/2006 Sb., dále též v § 3, 15, 18 a dalších ust. cit. zákona. Další úpravu obsahují prováděcí předpisy, zejména nařízení vlády č. 591/2006 Sb. v platné mznění.

Předpokladem výkonu činnosti koordinátora je odborná způsobilost, kterou může fyzická osoba získat předepsaným vzděláním (střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru vzdělání technického zaměření nebo vysokoškolské vzdělání technického zaměření) a odbornou praxí vykonávanou při přípravě nebo realizaci staveb (nejméně 3 u středoškolského vzdělání, resp. 1 rok u vzdělání vysokoškolského), a která se ověřuje zvláštní zkouškou. Kvalifikace v podobě „technického“ zaměření je nutno dnes považovat za příliš širokou.[6] Formálním dokladem je osvědčení o úspěšně vykonané zkoušce z odborné způsobilosti nebo periodické zkoušce.

Má-li koordinátor vykonávat činnost koordinátora při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem, pak je vyžadováno osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem. Funkci koordinátora může vykonávat např. architekt, musí však splnit též podmínku potřebné praxe a vykonání zkoušky z odborné zkoušky.

Zadavatel stavby je povinen písemně určit jednoho nebo více koordinátorů, pokud budou na staveništi působit zaměstnanci více než jednoho zhotovitele. Je-li povinnost určit koordinátora, pak koordinátor musí být ustaven a vykonávat svou činnost po dobu, kdy je tak nezbytné pro koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce na staveništi. Nemusí, ale může se jednat o jednu a tutéž osobu. Zadavatel stavby může postupně ustanovit více koordinátorů. Koordinátor musí být ustaven dle ust. § 14 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., tedy již po dobu přípravy stavby, a to od zahájení prací na zpracování projektové dokumentace pro stavební řízení. Základní povinností koordinátora (a jeho jediného) je vytvořit plán BOZP, což by měl být základní nástroj pro zajištění BOZP.

Koordinátor pak musí vykonávat svou funkci minimálně až do předání projektové dokumentace zadavateli stavby. Koordinátor musí svou funkci vykonávat též po dobu realizace stavby, tj. od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokončené stavby zadavatelem stavby. Koordinátor (nikoliv však nutně totožný) musí svou funkci vykonávat též po dobu realizace stavby, tj. od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokončené stavby zadavatelem stavby.

Na existenci povinnosti ustanovit koordinátora reaguje též právní úprava o to tak, že blíže konkretizuje povinnosti koordinátora. Nejvyšší správní soud potvrdil, že koordinátor je povinen vyžadovat adekvátní míru součinnosti od

stavebníka, resp. zadavatele stavby. Pokud mu taková míra součinnosti není poskytována: „... je povinen mu oznámit, že nadále již nemůže plnit své úkoly, a případně, vyžaduje-li to povaha věci, učinit i další vhodná opatření k tomu, aby nedošlo k újmám na zdraví či životech osob, jichž se stavební činnost může dotknout.“^[7]

3. Administrativní odpovědnost

Neustanovení koordinátora může podle okolností případu být stíháno jako trestný čin či přestupek. Častější je administrativní postih. Neustanovení koordinátora či neposkytování součinnosti ze strany zhotovitele, ačkoli k tomu má povinnost, je přestupkem, za který může být postihnuta podnikající fyzická osoba či osoba právnická pokutou až do výše 300 000 Kč (dle ust. § 30 zákona č. 251/2005 Sb. o inspekci práce, v platném znění, dále „ZoIP“). Fyzická nepodnikající osoba může být postižena kupodivu ještě přísněji pokutou až do výše 400 000 Kč (dle ust. § 17 ZoIP).

Na tento přestupek se však v praxi váží další, neboť kdo neurčí koordinátora, zpravidla nenechá řádně a včas zpracovat koordinátorem plán bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi včetně informace o fyzických osobách, které se mohou s jeho vědomím zdržovat na staveništi (s pokutou až do 400 000 Kč u nepodnikající fyzické osoby, podnikající fyzické osoby i právnické osoby). Dalším souvisejícím přestupkem zadavatel stavby je neoznámení zahájení stavebních prací na oblastním inspektorátu práce v případech, kdy to ukládá ust. § 15 ZoIP. Nedoručení včas oznámení o zahájení prací na stavbě splňující stanovené požadavky či neprovedení bez zbytečného odkladu jeho aktualizace, je postižitelné jako přestupek se sankcí až 400 000 Kč shodně pro fyzické i právnické osoby.

Ve správním trestání platí zásada absorpce, to znamená, že dopustí-li se zadavatel stavby všech tří přestupků, projednají se společně a oblastní inspektorát práce uloží správní trest podle ustanovení vztahujícího se na přestupek nejpřísněji trestný. Jsou-li horní hranice sazeb pokut stejné, uloží se správní trest podle ustanovení vztahujícího se na přestupek nejzávažnější, v našem případě tedy pokuta do výše až 400 000 Kč. Spáchání ostatních přestupků se považuje za přitěžující okolnost (tak ust. § 37, 40 a 41 zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich).

Skutečnost, že zadavatel stavby případně přenesl plnění svých veřejnoprávních povinností na jiný subjekt, např. architekta, není pro oblastní inspektorát práce relevantní. Inspekce práce správně vychází z rozhodnutí, kde Vrchní soud judikoval: „Povinnosti dodržovat podmínky stanovené živnostenským zákonem nebo zvláštními předpisy, jejichž porušení může být stíháno sankcí, není podnikatel zproštěn tím, že si ustanovil odpovědného zástupce.“^[8]

4. Trestní odpovědnost

Zejména pro zahraniční investory je důležitá reakce trestního práva. Hrubé porušení zákonů o bezpečnosti práce je stíháno též orgány činnými v trestním řízení. Z judikatury trestních soudů vyplývá, že přitom zprávě Státního úřadu inspekce práce, resp. OIP o tom, že došlo k porušení povinností zadavatele stavby, zhotovitele či jiných osob trestní soudy přihlížejí a obvykle této zprávě přikládají až příliš velký a nekritický význam, jak konstatoval Nejvyšší soud ČR.

Určení trestně právní odpovědnosti konkrétních osob je nicméně výsadním právem a zároveň povinností orgánů činných v trestním řízení, zejména soudů. Řízení před soudem je ovládáno zásadou obžalovací (§ 2 odst. 8 trestního řádu). Podle znění tohoto ustanovení je trestní stíhání před soudy možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání ... atd. Bude-li nakonec obžalována jiná osoba z trestného činu, např. zhotovitel, stavbyvedoucí či vedoucí pracovní čety, neznamená to, že by musel být obviněn a obžalován též koordinátor. Orgány činné v trestním řízení mají v této oblasti relativně širokou míru diskrece. Dále je nutno zdůraznit, že je-li zadavatelem stavby zvolena realizace zakázky „na klíč“ a dle sjednané smlouvy má zajistit BOZP „generální“ dodavatel stavby, měli by k tomu orgány činné v trestním řízení přihlížet a neměl by trestní postih, obecně řečeno, hrozit.

V praxi a s přihlédnutím k povaze skutku obvykle přichází alespoň teoreticky v úvahu především postih za trestné činy

obecné ohrožení z nedbalosti a usmrcení z nedbalosti. U trestného činu Těžké ublížení na zdraví stejně jako u jiných trestných činů, které by zde přicházely v úvahu, se vyžaduje úmysl, který v případě zadavatele stavby není obvykle dán. Je-li tomu tak, pak je též vyloučena trestní odpovědnost i za účastenství na spáchání trestného činu Těžké ublížení na zdraví.

Pokud se jedná o možnou trestněprávní odpovědnost zadavatele stavby, zda nezanedbal své povinnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pak je nutno zohlednit platnou právní úpravu i judikaturu se k ní vztahující. Dle ust. § 160 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění platí: „*Zhotovitel stavby je povinen provádět stavbu v souladu s rozhodnutím nebo jiným opatřením stavebního úřadu a s ověřenou projektovou dokumentací, dodržet obecné požadavky na výstavbu, popřípadě jiné technické předpisy a technické normy a zajistit dodržování povinností k ochraně života, zdraví, životního prostředí a bezpečnosti práce vyplývajících ze zvláštních právních předpisů.*“

V praxi obvykle působí problémy dikce ust. § 3 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., kde je uvedeno: „*Zaměstnavatel, který provádí stavbu nebo se na jejím provádění podílí jako zhotovitel stavebních, montážních, stavebně montážních, bouracích nebo udržovacích prací bez ohledu na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály, konstrukce, účel jejich využití a dobu jejich trvání (dále jen "zhotovitel") pro jinou fyzickou osobu, podnikající fyzickou osobu nebo právnickou osobu (dále jen "zadavatel stavby") na jejím pracovišti vymezeném dočasně k realizaci stavby (dále jen "staveniště"), zajistí v součinnosti se zadavatelem stavby vybavení pro bezpečný a zdraví neohrožující výkon práce.*“ Takto vymezený zhotovitel je povinen dle ust. § 3 odst. 2 písm. f) zákona č. 309/2006 Sb. k: „*provádění kontroly před prvním použitím, během používání, při údržbě a pravidelném provádění kontrol strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí během používání s cílem odstranit nedostatky, které by mohly nepříznivě ovlivnit bezpečnost a ochranu zdraví.*“ Dle názoru autora tohoto článku je v ust. § 3 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb. zaměstnavatelem myšlen stavební podnikatel, byť předmětná ustanovení pochopitelně připouští i širší výklad.

4.1. Obecné ohrožení z nedbalosti

Obecným nebezpečím se rozumí stav nebo situace hrozící vznikem vážné poruchy vydávající stavební dělníky v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví anebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu. Pokud se jednalo o obecné ohrožení, pak vzhledem ke smluvně převzaté povinnosti zhotovitele zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci (viz dále) přicházel v úvahu pouze postih dle ust. § 273 trestního zákona (toho se může dopustit pouze fyzická osoba). Obecné nebezpečí nastává - a trestný čin obecného ohrožení z nedbalosti je spáchán - jakmile nebezpečí dané povahy, rozsahu a intenzity - tedy nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví většího počtu osob nebo škody velkého rozsahu na cizím majetku - hrozí bezprostředně a zcela konkrétně (tak rozhodnutí publikovaná ve Sbírce zákonů podle č. 3/1963, 10/1965, I/1966 a 12/1988). Předpokladem naplnění znaku vydání většího počtu lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví je, aby bylo tímto způsobem ohroženo nejméně sedm lidí (R 39/1982). Jak však zjistila Policie ČR v předmětném případě, nenacházel se v době předmětného skutku na staveništi potřebný počet osob.

Předpokladem trestní odpovědnosti je, že nedbalost zadavatele stavby se musí vztahovat jak k porušení povinnosti, kterou měl pachatel dodržovat, tak k faktu, že toto porušení povede ke způsobení smrtelného následku. Přitom je třeba brát v úvahu nejen povinnost pachatele předvídat možné ohrožení zájmu chráněného zákonem, ale současně i jeho subjektivní schopnost vynaložit v konkrétním případě potřebnou míru opatrnosti (srov. R 43/2002). Základní charakteristikou takovýchto nebezpečných stavů a situací je živelnost průběhu událostí v jejich rámci a s nimi spojené rozsáhlé ohrožení života a zdraví lidí nebo majetku anebo obojího.

Z hlediska trestní odpovědnosti zadavatele stavby je nutno poukázat na existující judikaturu, zejména usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 1401/2016. Dle cit. rozhodnutí by orgány činné v trestním řízení byly povinny mimo jiné zkoumat, zda zadavatel stavby sám konal funkci koordinátora (mohl-li vůbec), či zda pověřil jinou osobou výkonem

této činnosti. Jak konstatoval Nejvyšší soud: „Z přílohy je pak zřejmé, že odbornou způsobilost nemůže osoba nabýt pouhou praxí bez určitého vzdělání.“ (...) „Pokud jde o nedbalostní zavinění takové osoby za citované přečiny, je třeba v případě, že pověřila jinou osobu odborným vedením stavby, se zabývat i tím, zda vzhledem k předchozím zkušenostem mohla důvodně předpokládat, že odborné znalosti pověřené osoby jsou pro zajištění vedení předmětné stavby dostatečné. Přitom je nutné zkoumat, zda stavbyvedoucí vynaložil potřebnou míru opatrnosti a zda v průběhu stavby mohl zjistit, že způsob provádění stavby může ohrozit život a zdraví zde přítomných osob.“^[9]

Za situace, kdy je dle smlouvy o dílo a též předávacího protokolu zhotovitel jako stavebník a profesionál povinen aktivně spoluvytvářet podmínky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a to na celém staveništi,^[10] je nepochybně minimalizováno pro zadavatele stavby nebezpečí, že bude proti němu zahájeno trestní stíhání.

4.2. Usmrcení z nedbalosti

Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt jedné osoby.^[11] Pro zadavatele stavby i koordinátora je důležité zjistit, kdo je povinen dle smlouvy zajistit dodržení BOZP: Obvykle to je zhotovitel, resp. jeho stavbyvedoucí. V případě, kdy zadavatel stavby zajistí zpracování plánu BOZP a předání staveniště s příslušným poučením zhotoviteli, je jeho odpovědnost i odpovědnost koordinátora limitována. Zhotovitel není-li sám stavbyvedoucím je povinen zajistit na staveništi přítomnost stavbyvedoucího, který je pověřen odborným vedením stavby. Neustavení koordinátora samo o sobě zatím dle provedeného výzkumu z rozhodovací praxe všech krajských soudů v ČR nebylo považováno za natolik nebezpečné, aby postačovalo k odsouzení za tento trestný čin. Jedním z důvodů může být i to, že koordinátor je poradcem zadavatele stavby, resp. stavbyvedoucího, není sám pověřen odborným vedením stavby. Dle Nejvyššího soudu ČR je povinností orgánů činných v trestním řízení: „zkoumat, zda stavbyvedoucí vynaložil potřebnou míru opatrnosti a zda v průběhu stavby mohl zjistit, že způsob provádění stavby může ohrozit život a zdraví zde přítomných osob.“^[12]

Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li tento čin proto, že hrubě porušil zákony o bezpečnosti práce. Smrt člověka je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu ust. § 143 odst. 3 tr. zákoníku. K hrubému porušení zákonů o bezpečnosti práce, jež má za následek způsobení smrti člověka, musí být podstatně závažnější, než jakým je porušení důležité povinnosti uložené podle zákona ve smyslu ust. § 143 odst. 2 tr. zákoníku. Musí jít o výrazně intenzivnější porušení jedné zákonné normy anebo porušení více zákonných norem příslušného zákona, což v souhrnu podstatně zvyšuje závažnost činu. Trestní soudy na hrubé porušení zákona usuzují z povahy a intenzity porušení příslušného zákona, které musí být závažné a k němuž dochází především tehdy, když se na vzniku smrtelného následku nepodílely další osoby, nebo pokud pachatel porušil více různých zákonných norem apod. Jestliže se na vzniku smrtelného následku podílelo jak jednání pachatele, tak jednání dalších osob, je třeba při úvaze o naplnění znaku spočívajícího v hrubém porušení zákona zkoumat konkrétní okolnosti skutku a hodnotit význam a důležitost jednání pachatele pro vznik tohoto následku (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 32/2016 Sb. rozh. tr.).^[13]

Stejně jako u základní skutkové podstaty platí i zde, že zadavatel stavby obvykle neprovádí stavební práce sám, ale výkonem prací i odborným dozorem nad jejich prováděním pověřil zhotovitele. Z případu, kdy ke smrti stavebního dělníka došlo z důvodu zřícení schodiště, trestní soudy uznaly vinným stavbyvedoucího s argumentací: „Provéřit tuto skutečnost však měl bezpochyby mj. obviněný T. H. podílející se jakožto stavbyvedoucí na odborném vedení a provádění stavby. Obviněný T. H. při vedení stavby, dozoru nad ní a koordinování jednotlivých činností pochybil, neboť se měl zejména on s ohledem na své vzdělání, odbornost a praxi zasazovat o spoluúčast statika pro posouzení možnosti přetížení stávajícího starého schodiště konstrukcí bednění schodiště nového. Při akceptování jeho dovolací argumentace, v jejímž rámci popírá porušení jakýchkoli povinností a snaží se dovodit odpovědnost u osoby další, by bylo možno dojít až k absurdnímu závěru, že tedy pozice stavbyvedoucího je nadbytečná.“^[14] Diskutabilní

byla dále odpovědnost statutárního orgánu zhotovitele, neboť: „...*Především bylo jeho primární povinností jako zhotovitele stavby a stavebníka, předcházet hrozícím škodám, mj. dbát na řádnou přípravu a průběh stavby, tedy zajímat se o její průběh, tuto řídit, řešit každodenní problémy a reagovat na případné rizikové situace, které při provádění stavby vznikly či mohly vzniknout.*“^[15]

Diskutabilní je odpovědnost zadavatele stavby, který neustanovil koordinátora v případě, že budou sice splněny podmínky pro ustavení koordinátora, k úrazu však dojde jen u zaměstnanců zhotovitele. Tato skutková situace nás vrací k základnímu smyslu funkce koordinátora. Dle ust. § 18 zákona č. 309/2006 Sb. Koordinátor je povinen zjednodušeně řečeno informovat, radit a dle prováděcího předpisu též doporučovat řešení a aktualizovat plán BOZP.^[16] Za situace, kdy by k újmě na zdraví a smrti došlo u zaměstnanců zhotovitele by přítomnost koordinátora na staveništi jejich úrazu podle okolností konkrétního případu někdy mohla zabránit. Nicméně povědomost o rozšířené roli koordinátora je též u orgánů činných v trestním řízení malá. Proto právě v těchto případech je možná trestní odpovědnost zadavatele stavby limitovaná s ohledem na existenci zhotovitele a stavbyvedoucího, na něhož se klade obvykle příliš těžké břemeno v tomto ohledu. Jak konstatoval Nejvyšší soud: „*Zároveň ovšem platí, že tyto vztahy musí být založeny také na odpovídající míře vzájemné důvěry, ze které vyplývá opodstatněnost očekávání a předvídatelnost postupu účastníků obchodních vztahů. Korektnost postupu účastníků je totiž stejně významným předpokladem zdravých obchodních vztahů.*“^[17]

5. Závěr

Základní podmínkou toho, aby koordinátor mohl plnit svoji funkci je to, aby byl včas zadavatelem stavby ustaven. Je-li ustaven, pak již musí plnit své povinnosti pilně, a to i v případě, že ostatní selhávají, jak konstatoval Krajský soud v Českých Budějovicích: „*Nelze tolerovat pasivní postoj subjektu, který neplní své povinnosti v návaznosti na neplnění povinností jinými subjekty, neboť jeho činnost, pokud neplní svůj účel, tím postrádá smysl.*“^[18]

Není-li koordinátor ustanoven, pak se obvykle naplní předpoklady odpovědnosti zadavatele stavby pouze v případě administrativní odpovědnosti, kde se jí nemůže zprostit zadavatel stavby ani tím, že ustavením koordinátora pověří zhotovitele. Kontrola nad dodržením této úpravy je v působnosti inspekce práce, což je orgán dostatečně iniciativní. Dojde-li k těžké újmě na zdraví či smrtelnému úrazu na stavbě, inspektor oblastního inspektorátu práce přijde na kontrolu vždy.

Trestní odpovědnost zadavatel stavby za neustavení koordinátora může nejčastěji přicházet v úvahu u trestného činu Obecné ohrožení z nedbalosti a trestného činu Usmrcení z nedbalosti. Zde však k ní vzhledem k okolnostem konkrétního případu bude docházet spíše výjimečně, neboť zákon č. 309/2006 Sb. upravuje zákonné přenesení povinnosti zajistit bezpečnost na ochranu zdraví při práci na zhotovitele (stavebního podnikatele), což je navíc v praxi obvykle doprovázeno příslušnou smluvní úpravou ve smlouvě o dílo a předáním staveniště zhotoviteli. Uvážíme-li, že koordinátora neustavují malí a střední zadavatelé staveb, tj. zadavatelé stavby rodinných domů či jiných menších staveb, pak obvykle též není naplněn minimální počet sedmi osob, které by se musely vyskytovat na stavbě, aby v případě úrazu bylo možno při splnění dalších podmínek uvažovat o Obecném ohrožení z nedbalosti.

Malé, resp. střední zadavatele stavby by k ustavení koordinátora mohla kromě osvěty o jejich případné odpovědnosti ponouknout především zákonná úprava minimálních nákladů na zajištění, kterou stále i u veřejných staveb postrádáme.

Analyzovaná judikatura všech krajských trestních soudů potvrdila, že žádný zadavatel stavby zatím za neustavení koordinátora nebyl postihnut v rámci trestního řízení.

Poznámka

Tento článek vznikl v rámci řešení projektu „Analýza a hodnocení současného praktického a právního stavu oblasti

BOZP na staveništích v České republice s akcentem na výkon činnosti koordinátora BOZP na staveništi s komparací stavu před a po novele č. 88/2016 Sb. zákona č. 309/2006 Sb.“[\[19\]](#)

Vzorová citace

ŠTEFKO, Martin. Odpovědnost zadavatele stavby za neustavení koordinátora BOZP. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2019, roč. 12, č. 3-4. Dostupný z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/odpovednost-zadavatele-stavby-za-neustaveni-koordinatora-bozp>. ISSN 1803-3687.

[\[1\]](#) Směrnice RADY 92/57/EHS ze dne 24. června 1992 doslova v preambuli uvádí: „...vzhledem k tomu, že při provádění stavby může být velký počet pracovních úrazů způsoben nedostatečnou informovaností, zejména pokud různé podniky pracují současně nebo postupně na stejném dočasném nebo mobilním staveništi.“

[\[2\]](#) Zmínit lze případ koordinátora R.L., který při výkonu funkce dne 14. 4. 2016 byl zraněn, když upozornil jistého řidiče, že vjel bez patřičného povolení svým vozidlem na staveniště v obci Ž., ulice S., a to i přes zákazovou značku. Koordinátor se následně snažil zjistit důvod jeho přítomnosti na stavbě, což mělo za následek, že řidič vůči němu použil hrubé slovní výroky a v době, kdy byl R. L. za vozidlem, začal couvat. Při couvání zachytil R. L. levým zpětným zrcátkem, levým předním kolem mu najel na levou nohu v oblasti nártu, holenní kosti a kolene, což mělo za následek jeho pád na zem, a přestože věděl, že R. L. leží částečně pod vozidlem, se s vozidlem rozjel vpřed, opět mu najel na levou nohu a poté z areálu odjel. Následkem toho bylo lehké zranění R. L., který utrpěl kožní oděrku na levém lokti, četné kožní oděrky na přední straně pravého bérce, kožní oděrky na levém bérce s otiskem dezénu pneumatik na zevní straně levého bérce a otokem levého hlezna a pohmoždění levého kolene, kdy pro tato poranění byl omezen v obvyklém způsobu života po dobu 6 týdnů. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne dne 20. 9. 2018, sp. zn. 7 Tdo 171/2018.

[\[3\]](#) Zákona č. 309/2006 Sb. kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), v platném znění (dále „zákon č. 309/2006 Sb.“)

[\[4\]](#) Dle analogicky aplikované judikatury a doktríny vztahující se k odpovědným zástupcům lze dojít k závěru, že koordinátor může být ustanoven jako zaměstnanec či s ním může být sjednán závazkový vztah na základě smlouvy o kontrole, příkazní smlouvou či kombinací těchto i jiných smluv. Volba závazkového vztahu má vliv na odpovědnost i výši odměny.

[\[5\]](#) Praxe potvrzuje, že vedle skutečných koordinátorů BOZP se vyskytují též osoby, které lživě tvrdí, že mají tuto způsobilost. Je proto na zadavatelích stavby, aby si prověřili svého obchodního partnera.

[\[6\]](#) Příliš široké vymezení lze demonstrovat na příkladu, kdy se zkoušky domáhal kandidát, který vystudoval opravu hudebních nástrojů. Legislativní praxi je nutno doporučit zakotvení vzdělání předepsané pro stavaře.

[\[7\]](#) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. května 2019, č.j. 2 As 77/2017 – 70.

[\[8\]](#) Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 11. 1994 sp. zn. 6 A 211/93.

[\[9\]](#) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1304/2017.

[\[10\]](#) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. února 2019, č.j. 10 As 144/2018 – 65.

[11] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 4 Tdo 1025/2015.

[12] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1401/2016.

[13] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1304/2017.

[14] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1401/2016.

[15] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1401/2016.

[16] Nařízení vlády č. 591/2006 Sb. o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, v platném znění.

[17] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. listopadu 2016, sp. zn. 7 Tdo 1426/2016.

[18] Bod 74 rozsudku Krajský soud v Českých Budějovicích ze dne 30. 1. 2017, č. j. 51 A 26/2016 – 61.

[19] Identifikační list potřeby č. V12-s4. Děkuji za cenné postřehy dr. Kyselové, Ing. Kondziolkovi, doc. Svobodovi a Mgr. Senčíkovi při zpracování tohoto tématu.

Autor článku:

doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.